

Příprava na 8. 2. 88 – Problém adekvace / {Pravda a adekvace / Adekvace a pravda}
Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1988.2 \(strojopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1988.2 \(strojopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 8. 2. 1988
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 8. 2. 1988

Příprava na 8. 2. 88 – Problém adekvace / {Pravda a adekvace / Adekvace a pravda}

88-193 – 88-194

1. Vyjdeme z některých Heideggerových formulací, ale ne proto, abychom interpretovali Heideggera, nýbrž abychom se dostali k problému samotnému.
2. Je celá řada pokusů o pojetí a výměr toho, co je pravda, ale nejrozšířenější je právě pojetí adekvační. *Veritas est adaequatio rei et intellectus*. Heideggerův výklad s poukazem na středověké pozadí. Proč zůstává u středověku jako „toho nejbližšího“? Osudy „božského (nebo božího) Ducha“ podle Heideggera. (15)
3. Námitky proti pojetí adekvace ve smyslu „shody“, „připodobnění“ či „sladěnosti“: „v čem se mají věc a výpověď shodovat“? Hledá se *tertium comparationis*. Ale je to vůbec místná otázka? A i kdyby byla, hledáme to *tertium* u dvou členů, které jsou správně vybrány?
4. Co je předpokladem toho, abychom srovnávali výpověď, soud, představu, pojem atd. s „předmětem“, k němuž se vztahují, k němuž míří, který míní? Předpokladem je oddělenost obojího, přeryv, mezera, distance. Ale kdy vzniká, kdy může vzniknout taková distance?
5. Pojetí pravdy jako adekvace má svůj nevyhnutelný předpoklad ve vzniku pojmového myšlení. Pravda však je hledána i dříve. Adekvační pojetí je tedy konstrukce pomocí pojmů. Kde nejsou pojmy, tam není možné ani adekvační pojetí.
6. Pojetí pravdy jako adekvace je součástí a složkou sebepochopení myšlení, které je pojmově strukturováno. Heideggerova otázka má tu vadu, že vychází z vědomí distance a rozdílu mezi myšleným a myšlením, ale že nechápe tuto distanci a její založení plně a správně. Tato otázka obsahuje chybu.
7. Námitka je již starší, ale i odpověď na ni byla už víckrát podána. Vznikla nová, revidovaná pojetí (např. poukazující na širší kontexty a na analogickou strukturu širších kontextů jak v realitě, tak v myšlení; apod.). Pocit, že vyvrácení adekvace je neuspokojivé, je dost rozšířen.
8. Více světla a tím jasnosti do věci přineseme přijetím teorie dvojčat pojem – intencionální předmět. Souvislost nové trojice se starou trojicí středověkou.
9. Středověká trojice: idea – věc – pojem. Věc je jen zprostředkujícím členem, vlastní adekvace je mezi ideou a pojmem, resp. mezi duchem božím a lidským.
10. Naše trojice: je tu věc – pojem – intencionální předmět. Zprostředkujícím členem je pojem (myšlení), vlastní adekvace je mezi věcí a intencionálním předmětem. Důsledek: věc je viděna jako předmět, tedy předmětně.
11. To, co pro středověké pojetí nebylo problémem, se nyní problémem stává: adekvace je zachována za cenu vytlačení, vytěsnění působícího, aktivního subjektu z rámce toho, o čem hlavně jde. Se subjektem je však vytěsněna také každá myšlenka na subjektní aktivitu, iniciativu, čin, praxi.
12. Většina evropských a evropsky orientovaných filosofů (tj. kontinentálně, s vyloučením empiristické a dnes analytické tradice) je s plným vědomím, nebo aniž by si to řádně uvědomila, pod vlivem Marxova objevu praxe a jejího významu pro noetiku.
13. Nepochopení většiny myslitelů spočívá v tom, že tuto praxi chápou relativisticky, subjektivisticky, pragmaticky. Jaká je však alternativa? Tady se rozhoduje o celé příští myšlenkové epoše.
14. Nová interpretace: neexistuje žádný „základní“ či „svébytný“ vztah mezi věcí a mezi příslušným intencionálním předmětem (resp. řadou takových předmětů). Rozhodujícím činitelem, aktivním faktorem je tu právě subjektní aktivita. Když si tohle ujasníme, otevřeli jsme si dveře nejen ke kritice adekvačního pojetí, ale k založení pojetí nového, lepšího.

15. Srovnávání věci a příslušného intencionálního „modelu“ této věci není možné, protože nemůžeme vylézt ze své kůže a podívat se na věc, aniž bychom se dívali. V tomto bodě spolu se vším jiným haraburdím odmítáme i každé pojetí sebedanosti (např. absolutní reflexí apod.). Vždy je tu praxe, která spolukonstituuje svůj „předmět“.

16. Nejdůležitější však je, že praxe, resp. subjektivní akce otvírá cestu (volný prostor) k pronikání pravdy (jakožto ryzí nepředmětnosti) do vnitrosvětských vztahů. Pravda se neuplatňuje jako shoda myšlení a věci navzájem, nýbrž jako to, co jak pro myšlení, tak pro věc „býti má“.

8. II. 88

880208